

On tour door het Romeinse Rijk

Romeins mozaïek uit Pompeï met acteurs en een bespeler van een blaasinstrument.

Bram Fauconnier

Een wereldtournee van bijvoorbeeld U2 is - hoe spectaculair ook - niets nieuws. Al in de oudheid waren er 'impresario's' die voor Romeinse steden evenementen organiseerden met sporters en muzikanten.

DOOR JAMIE SCHEMKES

Internationale sterren bewonderen in je eigen stad? Lang voor de uitvinding van toerbus, mobieltje en festivalinfo.nl kon het al. Tweeduizend jaar geleden reisden artiesten en atleten het Romeinse rijk af, van festival naar festival.

Een combinatie van strakke Fifa-achtige organisaties en vriendjespolitiek maakte het mogelijk in een tijd zonder moderne transport- en communicatiemiddelen.

Dat concludeert historicus Bram Fauconnier, die 26 januari promoveert aan de Universiteit van Amsterdam. De artiesten en atleten hielden met hun optredens en competities de eervolle, oud-Griekse festivalcultuur van zo'n vijf eeuwen daarvoor in stand.

De festivals verwelkomden bezoekers uit alle lagen van de bevolking, maar de artiesten en atleten kwamen uit de elite. Het was immers kostbaar om muziekles of sporttraining te volgen. Voor wie écht talent had, kwam het inschrijfgeld van de professionele vereniging daar nog bij. Daar zou je, omgerekend, nu een nieuwe auto van kunnen kopen. Toch was het de investering waard, want die verenigingen behartigden de belangen van de atleten en artiesten, en zorgden voor een vierjarige festivalkalender met een uitgekiend tourschema voor de sterren.

Fauconnier (29) ontdekte de strakke organisatie en de grote invloed van die verenigingen; de Romeinse keizer stond immer aan hun zijde. Op die manier hield de Oudgriekse festivalcultuur in het Romeinse rijk eeuwenlang stand. Fauconnier: 'Die verenigingen zorgden ervoor dat het festivalcircuit in het hele Middellandse Zeegebied goed functioneerde en stemden alle festivals op elkaar af.'

Hoe zagen die festivals er uit?

'Er waren honderden van dit soort Oudgriekse evenementen, verspreid over het hele Romeinse Rijk. Een belangrijk voorbeeld zijn de Olympische Spelen, maar er waren veel evenementen. De hele stad was daarbij in feeststemming. In de eerste plaats waren die

festivals religieuze gebeurtenissen, waarbij de inwoners de stadsgod of keizer eerden in een processie. Er waren offerplechtigheden, waarna de inwoners het geofferde vlees op een grote, publieke barbecue samen opaten om de saamhorigheid te versterken. Maar de absolute hoogtepunten waren de optredens en competities van de bekende artiesten en atleten. Het was een enorme eer om mee te mogen doen aan een festival en er viel veel geld mee te verdienen. Tegelijkertijd was het een politiek spelletje: een kans voor de elite om zich te presenteren als weldoeners, door het festival bijvoorbeeld te sponsoren.'

Hoe werd zoiets georganiseerd?

'Dat was een indrukwekkende prestatie, als je bedenkt dat brieven er maanden over deden om van de ene kant van het rijk naar de andere kant te komen. Daarom waren die twee verenigingen, één voor de atleten en één voor de artiesten, zo belangrijk.

'Ze hielpen de steden de festivals op te zetten en zorgden dat hun leden konden meedoen. Het waren een soort lobbygroepen, vergelijkbaar met een organisatie als Fifa. Ze waren strak en centraal georganiseerd. Met hoofdkwartieren in Rome, dicht bij de keizer, konden ze snel met hem overleggen en privileges voor de leden verkrijgen, zoals belastingvrijheid en onschendbaarheid. Daarnaast hadden ze vertegenwoordigers die meereisden met de leden, en ze bijstonden.

'En in elke stad hadden de verenigingen vertegenwoordigers die vriendjes waren met de lokale elite. Belangrijke brieven werden rap van belangrijk persoon op belangrijk persoon doorgegeven.'

Hoe zijn jullie tot deze inzichten gekomen?

'We gebruikten veel stenen bronnen. Griekse en Romeinse steden barstten van teksten in steen als publieke uithangborden. Daarop stonden aankondigingen, brieven van de keizer, beslissingen genomen in vergaderingen. Ook vonden we nuttige teksten op beelden van overwinnaars. Daarnaast hadden we veel aan papyrusteksten. Dat waren veelal privédocumenten, zoals lidmaatschapkaarten en privécorrespondenties. Op basis van die twee bronnen konden we een aardig beeld schetsen van de festivalcultuur. Al blijft onze kennis beperkt, want er is veel verloren gegaan.'

Waarom is dit belangrijk om te weten?

'Het laat ons meer begrijpen hoe culturen met elkaar omgaan. De cultuur in het Romeinse rijk was sterk in dialoog en overlapte met bijvoorbeeld de oud-Griekse cultuur. Nu, met discussies over de multiculturele samenleving, is het interessant te zien hoe normaal het was dat identiteiten meervoudig waren.

'Die artiesten en atleten waren kosmopolieten. Ze waren als onderdeel van de Griekse cultuur inwoner van hun thuisstad tot de keizer ze na een overwinning beloonde met het Romeins burgerschap. Ook verkregen ze vaak het burgerschap van elke stad waar ze op een festival de overwinning behaalden.

We hebben lijsten gevonden van atleten, waarop ze trots bijhielden welke burgerschappen ze allemaal hadden. Dat waren er soms wel meer dan tien.'